

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Van Aerschot, Lina; Kröger, Teppo

Title: Hoivaköyhyys kasvattaa vanhuusiän eriarvoisuutta

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Valtiotieteellinen yhdistys, 2022

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Van Aerschot, L., & Kröger, T. (2022, 13.12.2022). Hoivaköyhyys kasvattaa vanhuusiän eriarvoisuutta. *Politiikasta*. <https://politiikasta.fi/hoivakoyhyys-kasvattaa-vanhuusian-eriarvoisuutta/>

Hoivaköyhyys kasvattaa vanhuusiän eriarvoisuutta

13.12.2022 / Lina Van Aerschot ja Teppo Kröger / Artikkelit, Hoivakriisi Suomessa / hoiva, hoivapolitiikka, Suomi / 6 minuutiksi luettavaa

Suomessa jopa joka neljäs apua tarvitsevista ikääntyneistä jää vaille riittävää ja asianmukaista apua. Hoivaköyhyys on yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ilmentymä, johon liittyy usein niin sosiaalista kuin taloudellista huono-osaisuutta.

Hoivaköyhyys on ongelma Suomessa. Hoivaköyhyys tarkoittaa sitä, että avun ja tuen tarpeisiin ei ole saatavilla riittävää ja tarpeenmukaista apua tai palveluja. Arviot hoivaköyhyyttä kohtaavien ikääntyneiden määrästä Suomessa vaihtelevat hieman tutkimuksen toteutustavasta ja kohderyhmästä riippuen.

Esimerkiksi niistä kotona asuvista yli 75-vuotiaista, joilla on vaativia hoivan tarpeita, **noin joka kuudes ei saa riittävää apua ja käytännöllistä arjen apua tarvitsevista osuus on noin neljännes**. Hoivaköyhyyden riski on siis pienempi silloin, kun avun tarpeet ovat suuria. Tämä on hyvä uutinen: se kertoo, että suomalainen vanhustalouden järjestelmä onnistuu vastaamaan paremmin eniten tukea tarvitsevien ihmisten tarpeisiin. Toisaalta käytännöllistä apua ei selvästikään ole riittävästi saatavilla.

Avun tarve ja sen riittämättömyys ovat yhteydessä ihmisen sosioekonomiseen asemaan. Avun ja hoivan tarpeita on enemmän pienituloisilla ikääntyneillä verrattuna hyvätuloisiin, ja juuri he jäävät myös useammin ilman tarvitsemaansa apua. Noin 20–25 prosenttia kotonaan apua tarvitsevista pienituloisista ikääntyneistä **ei saa riittävästi tai lainkaan tarvitsemaansa apua**.

Hoivaköyhyys ei kuitenkaan ole sama asia kuin taloudellinen köyhyys, eikä rahan puute ole välttämättä avun riittämättömyyden syy.

Taloudellisesta eriarvoisuudesta ja pienituloisuudesta puhuttaessa huomio ei useinkaan kohdistu iäkkäisiin ihmisiin, vaikka he ovat Suomessa nuorten aikuisten ohella se ryhmä, jonka pienituloisuusaste on korkein. Noin viidennes yli 75-vuotiaista eli satatuhatta iäkästä suomalaista **lukeutuu pienituloiseksi**.

Keskimäärin eläkeläisten tulotaso on kuitenkin noussut viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. **Eläketurvakeskuksen laskelmien** mukaan vuonna 2017 eläkeläisten tulot olivat kasvaneet reaalisesti 40 prosenttia vuoteen 2000 verrattuna.

Pienituloisten suuri osuus ja keskimääräinen tulotason kasvu osoittavat, että iäkkäiden ihmisten keskuudessa on paljon taloudellista eriarvoisuutta. Hoivaköyhyys ei kuitenkaan ole sama asia kuin taloudellinen köyhyys, eikä rahan puute ole välttämättä avun riittämättömyyden syy.

Hoivaköyhyys on yksi eriarvoisuuden ulottuvuus

Hoivaköyhyyden syynä voi olla se, että avun tarvitsijalla ei ole omaisia tai läheisiä, jotka voisivat auttaa, tai että hän ei saa tarvitsemiaan palveluja. Kyse voi olla palvelujen hankkimisen vaikeudesta tai siitä, ettei tarvittavia palveluja ole saatavilla, ne ovat liian kaukana tai niihin ei ole varaa.

Voi myös olla, että saadut palvelut eivät ole riittäviä tai ne eivät vastaa kaikkiin avun tarpeisiin. Julkisten palvelujen kohdalla kyse voi olla myös siitä, että palvelujen saamisen kriteerit eivät täyty, vaikka avun tarpeita selkeästi on.

Avun ja hoivan puute on **yksi eriarvoisuuden ulottuvuus**. Ihmiset ovat avun tarpeissaan keskenään hyvin eriarvoisessa asemassa.

Palvelujen hankkiminen voi olla hankalaa, ja siihen tarvitaan usein vahvaa sosiaalista ja taloudellista tukea. Yhdellä voi olla monilukuinen joukko omaisia ja ystäviä, jotka auttavat arjessa sekä lisäksi hyvät mahdollisuudet käyttää yksityisiä palveluja tai hakeutua julkisten palvelujen piiriin. Toisella ei ole omaisia tai ystäviä, tai he saattavat asua kaukana. Voi myös olla, että läheisetkin tarvitsisivat apua sen sijaan, että pystyisivät sitä antamaan.

Avun ja hoivan puute on yksi eriarvoisuuden ulottuvuus. Ihmiset ovat avun tarpeissaan keskenään hyvin eriarvoisessa asemassa.

Yksilön tasolla hoivaköyhyys tarkoittaa, että on tultava toimeen ilman apua, jota tarvitsee. Käytännössä se voi tarkoittaa sitä, että **koti on siivoton, kodista ei pääse ulos riittävän usein tai turvallisella tavalla ja kunnollisten aterioiden sijaan ruoka on lähinnä voileipiä ja eineksiä**.

Silloin, kun apua tarvitaan pukeutumisen, peseytymisen ja syömisen kaltaisissa perusasioissa, avun riittämättömyys voi olla sitä, **että henkilökohtaisen hygienian hoito huonoa tai syöminen ja juominen unohtuu, kun kukaan ei ole vieressä kehottamassa. Riittämätön apu voi johtaa myös siihen, että pukeutuminen ei onnistu ja koko päivä vietetään pitkissä kalsareissa**.

Yhteiskunnallisella tasolla Suomessa on kyse siitä, että hyvinvointivaltion palvelulupaus ei toteudu. **Vanhuspalvelulaissa** säädetään, että Suomessa julkisen sektorin, eli kunnan, tai sote-uudistuksen myötä ensi vuoden alusta alkaen hyvinvointialueen, ”on järjestettävä iäkkäälle henkilölle laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka ovat hänen tarpeisiinsa nähden oikea-aikaisia ja riittäviä”. **Perustuslain** pykälässä 19 säädetään oikeudesta sosiaaliturvaan: ”julkisen vallan on turvattava [...] jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut”.

Hoivaköyhyys on yhteiskuntapoliittinen asia

Käsite hoivaköyhyys ilmentää nimenomaan sitä, että **avun riittämättömyys on yhteiskunnallinen ongelma, jota pitää tarkastella ja ratkaista yhteiskuntapolitiikan keinoin**.

Kyse ei ole siitä, että yksittäiset ihmiset eivät onnistu hankkimaan tarvitsemaansa apua ja

palveluja. Hoivaköyhyys on yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ilmentymä, johon liittyy usein niin sosiaalista kuin taloudellista huono-osaisuutta.

Hoivaköyhyydessä voi kyse olla myös vaativien hoivan tarpeiden kasautumisesta: joillakin ihmisillä on vanhuusiässä paljon hoivan tarpeita, kun toisilla niitä ei taas ole lainkaan.

Hoivaköyhyys erottelee ikääntyneitä ihmisiä niihin, jotka saavat turvalliseen elämään riittävää apua ja tukea, ja niihin, jotka eivät saa tarvitsemaansa hoivaa.

Tarpeiden määrittely ja hoivan riittävyden arvioiminen ei ole yksiselitteistä. On mahdotonta saavuttaa täysin objektiivista erottelua tarpeiden ja toiveiden välillä. Siksi on myös vaikea objektiivisesti arvioida, milloin tarpeisiin on vastattu riittävällä tavalla. Voidaan olla eri mieltä siitäkin, mitkä ovat riittävät perustarpeet: mikä on riittävä hygienian taso tai milloin ravitsemuksesta on huolehdittu kunnolla.

Hoivaköyhyys voi olla myös sosiaalista ja emotionaalista ja liittyä yksinäisyyteen, syrjään jäämiseen, hylätyksi tulemisen tunteeseen, turvattomuuteen tai sosiaalisen ja emotionaalisen tuen puutteeseen.

Se, mitä pidetään riittävänä tasona tai hyväksyttävänä keinoina tai tapoina vastata hoivan tarpeisiin, vaihtelee historiallisesti, kulttuurisesti, poliittisesti ja myös perheittäin tai yksilöllisesti. Lopputuloksen ja seurausten tarkastelu on yksi tapa erottaa tarpeet toiveista: **tarpeiden laiminlyöminen aiheuttaa vahinkoa tai asettaa alttiiksi vaaralle.**

Hoivaköyhyys voi olla myös sosiaalista ja emotionaalista ja liittyä yksinäisyyteen, syrjään jäämiseen, hylätyksi tulemisen tunteeseen, turvattomuuteen tai sosiaalisen ja emotionaalisen tuen puutteeseen. Haastatteluaineistoon perustuvassa **tutkimuksessamme** osoitamme, että avun riittämättömyys luo vanhoille ihmisille usein pettymyksen sekä sivuutetuksi, unohdetuksi tai jopa laiminlyödyksi tulemisen kokemuksia.

Vaikka riittämätön apu kohdistuisi kodin askareisiin, niiden laiminlyöminen saattaa tuntua hyvin henkilökohtaiselta ja jättää ihmiselle tunteen siitä, etteivät hän ja hänen tarpeensa ole merkityksellisiä. Voidaan siis ajatella, että avun riittämättömyys aiheuttaa ainakin henkistä vahinkoa silloin, kun apu on riittämätöntä ja tarpeet tulevat sivuutetuiksi, vaikka kyse ei olisikaan vakavista fyysisten tarpeiden laiminlyömisestä.

Hoivan eriarvoisuus pitää nostaa politiikan agendalle

Vanhuusiän eriarvoisuuden ja hoivaköyhyyden tulisi saada yhteiskunnan tasolla enemmän huomiota. Luemme usein lehdistä **äärimmäisiä esimerkkejä hoivaköyhyydestä** ja siitä, miten **palvelujärjestelmä on epäonnistunut** vanhojen ihmisten tarpeiden tunnistamisessa tai vähintään riittävien ja tarpeenmukaisten palvelujen tarjoamisessa.

Silti hoivaköyhyyden kysymykset ja vanhojen ihmisten välinen eriarvoisuus eivät näy politikan agendalla tai vaalikeskusteluissa. Aiheen ympärillä ei myöskään ole suurta kansanliikettä tai mielenilmauksia. Mediassa keskustelua käydään jonkin verran, mutta se ei näytä saavan aikaan muutoksia.

Sen sijaan mediassa on **uutisoitu** ja keskusteltu paljon **Sanna Marinin** (sd.) hallituksen asettamasta **hoitajamitoituksesta, joka koskee ympärivuorokautista hoitoa**. Mitoitusta on laajalti pidetty tärkeänä askeleena oikeaan suuntaan. Hoitajamitoituksella tavoitellaan ennen kaikkea sitä, että henkilöstöä on riittävästi huolehtimaan hoivakodeissa olevista ihmisistä ja sitä, ettei työntekijöiden työkuorma ole kohtuuton.

Jos vanhushoivapalvelut halutaan saada laadultaan ja määrältään riittäviksi, niihin on satsattava rahaa. Laskelmiemme mukaan vajaan kahden miljardin euron lisäsatsaus nostaisi Suomen muiden Pohjoismaiden tasolle ja parantaisi vanhuspalvelujen tasoa.

Mitoitusta on myös kritisoitu ja **yhtenä näkemyksenä on esitetty, että henkilöstön saatavuus vaikeutuu kotihoidossa**, kun hoivakoteihin on rekrytoitava lisää hoitajia. Kotihoidon palveluista, niiden saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä riittävästä henkilöstöstä onkin huolehdittava samalla, kun hoitajamitoitus asteittain tulee voimaan.

Hoivaköyhyyden poistaminen ja vanhojen ihmisten eriarvoisuuden vähentäminen onnistuvat vain, jos hyvinvointivaltion palvelulupaus toteutuu, ja ihmisille turvataan riittävät ja tarpeenmukaiset palvelut – kuten lainsäädäntömme määrää. Hoivaköyhyyden poistaminen edellyttää erityisesti pienituloisten ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tavoittamista nykyistä paremmin.

Palvelujen tulee olla kaikkien saatavilla. Ilman poliittista tahtoa, toimivaa hoitoalan koulutus- ja työvoimapolitiikkaa sekä panostuksia hoitoalan työoloihin asiat eivät kuitenkaan etene. Jos vanhushoivapalvelut halutaan saada laadultaan ja määrältään riittäviksi, niihin on satsattava rahaa.

Laskelmiemme mukaan vajaan kahden **miljardin euron lisäsatsaus** nostaisi Suomen muiden Pohjoismaiden tasolle ja parantaisi vanhustalvelujen tasoa.

Lina Van Aerschot on yliopistotutkija Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikössä Jyväskylän yliopistossa.

Teppo Kröger on yhteispolitiikan professori Jyväskylän yliopistossa ja Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikön johtaja.

Artikkeli on osa **Hoivakriisi Suomessa -juttusarjaa**. Artikkelin pääkuva: Huy Phan/Unsplash.

[← Edellinen Artikkeli](#)

[Seuraava Artikkeli →](#)

Läs också

Rauhaisaa joulua!

23.12.2022

Kuurosokeat oppaina osallisuuden konkretiaan

22.12.2022

Radikaalisti sukupuolesta: Naisten asemaa tutkiva komitea politiikan uudistajana 1960-luvulla

21.12.2022

Kirjoittajista

Lina Van Aerschot

Lina Van Aerschot on yliopistotutkija Ikäntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikössä Jyväskylän yliopistossa.

Teppo Kröger

Teppo Kröger on yhteispolitiikan professori Jyväskylän yliopistossa ja Ikäntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikön johtaja.

Kommentoi

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

Kirjoita tähän..

Nimi*

Sähköpostiosoite*

Kotisivun osoite

Lähetä kommentti »

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

demokratia Suomi Venäjä Euroopan unioni populismi

Yhdysvallat Retoriikka Turvallisuuspolitiikka Media Maahanmuutto

ilmastonmuutos Tutkimus Yliopisto Eurooppa Tasa-arvo Terrorismi talous Ulkopoliittikka

Vaalianalyysit Ranska DocPoint Puolueet Ihmisoikeudet Ympäristöpolitiikka Aktivismi Identiteetti Uskonto

Äärioikeisto Kysy politiikasta sukupuoli Ukrainan kriisi Historia Sosiaalinen media työ Turkki nuoret Perussuomalaiset Tutkijavideot

pakolaisuus osallistuminen

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

Kirjoittajat

Avainsanat

Hae

Uusimmat podcastit

Poliitikasta
Podcast: Historian tutkimuks...

147

Politiikasta - Podcast: Historian tutkimuksesta ja tietokirjan syntyprosessista

Politiikasta - Poliitikasta kymmenen vuotta päätoimittajien silmin

Politiikasta - Luokkasamastuminen Suomessa 2010-luvulla - AINO TIIHONEN

Politiikasta - Apuraha, tunteet ja politiikka – KLAUS MAUNUKSELA JA TANELI ...

Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jälkeen, osa 2

Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jälkeen, osa 1

Politiikasta - Poliittisen osallistumisen kysymyksiä – JOSEFINA SIPINEN JA M...

Politiikasta - Edustajuus puntaroivissa kansalaiskeskusteluissa – MIKKO VÄRTT...

Latest tracks by [Poliitikasta](#)

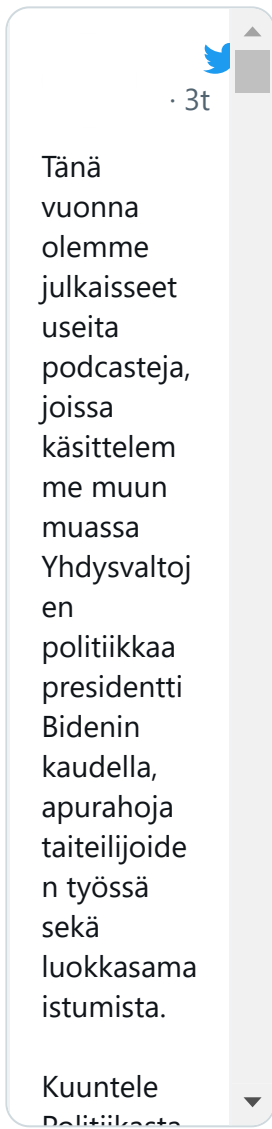
[Privacy policy](#)

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa meitä

Seuraa meitä Twitterissä

Meistä

[Etusivu](#)

[Mikä?](#)

[Arkisto](#)

[Videot](#)

[Tapahtumat](#)

[Podcastit](#)

[Toimitus](#)

[Kirjoittajat](#)

[Poliitikasta kouluissa](#)

[Terms & Privacy Policy](#)

Onko sinulla kysyttävää?

Ota yhteyttä

Copyright © 2022 Poliitikasta ISSN 2323-7090: Terms & Privacy Policy